

«Δεν μπορεί να μια σπρωγμένη»

Media: ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

Page: 1,30-31

Published at: 22-11-2021

Author:

Surface: 2016.01 cm²

Circulation: 5230

Subjects:

«Δεν μπορεί να είναι τα πάντα»

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΩΤΗΡΧΟΥ**

«**Π**ροτιμώ την αλήθεια της ύπαρξης και της ζωής από αυτή την ωραιοποιημένη εικόνα...»: ο Δημήτρης Καταλειφός που μιλά στην «Εφ. Συν», τούτο τον Νοέμβριο είχε δύο πρεμιέρες και πολλές επιστροφές. Δεν είναι μόνο ότι ξεκίνησαν οι παραστάσεις όπου υποδύεται τον Χαμ στο εμβληματικό έργο του Μπέκετ «Τέλος του Παιχνιδιού», σε σκηνοθεσία Γιώργου Σκεύα, στο Σύγχρονο Θέατρο, αλλά επίσης ότι εκδίδεται η δεύτερη ποιητική του συλλογή «Πίσω από τζάμια θολά», με τον ρόλο του ποιητή να έχει αναδυθεί από τον εγκλεισμό, καθώς «μεγαλώνοντας θέλεις κι εσύ να μιλήσεις με τα δικά σου λόγια». Στην κουβέντα μας, με αφορμή την παράσταση, μας αποκαλύπτει τον κόσμο του Μπέκετ και καταθέτει τη νηφάλια γνώμη του ακόμη και γι' αυτά που θα προτιμούσε να αποφύγει. Όσο για το έργο «Τέλος του Παιχνιδιού», αποτελεί μια πρόκληση τόσο για τα σχεδόν ακινητοποιημένα τρία από τα τέσσερα πρόσωπα του έργου, όσο και για τους θεατές, οι οποίοι μεταφέρονται σε ένα περικλειστο σύμπαν, το οποίο δομεί ο αποσπασματικός μπεκετικός λόγος, ένα σύμπαν από το οποίο απουσιάζει η δράση και τα λόγια γυροφέρνουν την ιδέα του αναπόφευκτου, το «γνωστό τέλος ενός παιχνιδιού, χαμένου προ πολλού»...

• **Κατά πόσον το «Τέλος του Παιχνιδιού» ταιριάζει στις σημερινές συνθήκες της πανδημίας αλλά και του εγκλεισμού που περάσαμε;**

Θα μπορούσε να το πει κανείς αυτό. Οτι υπαινίσσεται με έναν αόριστο τρόπο μια μεγάλη καταστροφή έξω από αυτό το καταφύγιο όπου ζουν οι τέσσερις ήρωες. Το πιθανότερο είναι, επειδή γράφηκε το 1957, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ή τη Χιροσίμα, να απηχεί αυτά τα γεγονότα. Πάντως, πρόκειται για μια μεγάλη καταστροφή, μετά την οποία έχουν επιβιώσει, ίσως, μόνον αυτοί οι τέσσερις άνθρωποι. Αν μπορεί να γίνει μια αναγωγή με αυτό που περάσαμε, θα μπορούσε να είναι και μια πανδημία, με όλη αυτή την ερμηδιά έξω αλλά και τον φόβο για το έξω.

«**Χαμ** στο «Τέλος του Παιχνιδιού» που σκηνοθετεί ο Γιώργος Σκεύα στο Σύγχρονο Θέατρο, ο σπουδαίος πρωταγωνιστής υπερασπίζεται την «αισιόδοξη απαισιοδοξία» του Μπέκετ, κόντρα στην τάση της εποχής να προβάλλει ωραιοποιημένες εικόνες, μιλά όμως και για το δεύτερο ποιητικό βιβλίο του. Και για το #Μετοο συνιστά να έχουμε εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη, αποφεύγοντας τα λαϊκά δικαστήρια

• **Πώς αντιμετωπίζετε την επιστροφή σας στο θέατρο;**

Στο θέατρο... Συνειδητοποιώ κι εγώ τώρα ότι, στην ουσία, ήταν παραπάνω από 1,5 χρόνια που είχα να πατήσω στο σανίδι και να υπάρχουν και θεατές. Είναι ένα αντιφατικό συναίσθημα: από τη μια υπάρχει μια μεγάλη επιθυμία, γιατί όλο αυτό το διάστημα υπήρξε η στέρση. Και, από την άλλη, υπάρχει μια ανησυχία, που οφείλεται και στο πώς θα πάνε τα πράγματα με την πανδημία, επειδή ακόμη δυσοίωνες προβλέψεις και δεν ξέρει κανείς ποια θα είναι η εξέλιξη των πραγμάτων. Δεν μπορώ να κρύψω το ότι μία επιπλέον ανησυχία εδράζεται και στο εξαιρετικά ενδιαφέρον έργο. Δεν ξέρω αν στην εποχή μας ο άνθρωπος που είναι τόσο στεναχωρημένος, κουρασμένος κι ανήσυχος, προτιμά πιο ευχάριστα θεάματα και διασκεδάσεις, γιατί το έργο του Μπέκετ σε προκαλεί να σκεφτείς και δεν ξέρω αν είναι η πιο κατάλληλη στιγμή.

• **Ταυτόχρονα, επιστρέψετε και στον Μπέκετ;**

Είναι από τους σπουδαιότερους συγγραφείς που είχα τη χαρά να παίξω, σε ένα μονόπρακτο και σε δυο από τις δραματοποιημένες νουβέλες του. Ήταν από τις πιο όμορφες εμπειρίες μου. Πάντα, όμως, ήθελα να παίξω και αυτό το έργο. Το είχα δει μικρός με τον Μινωτή και, μεγαλώνοντας, ήθελα να ασχοληθώ. Είναι ένα έργο που προκαλεί όχι μόνο τους ηθοποιούς αλλά και το κοινό να σκεφτεί. Από τη μια, προκαλεί τη σκέψη και, από την άλλη, το συναίσθημα. Λέει κάπου για μια «καρδιά μες στο κεφάλι» και αυτό είναι αντιπροσωπευτικό: ενώ φαντάζει διανοητικό, ταυτόχρονα έχει και καρδιά, οπότε

αυτά τα δύο, μυαλό και συναίσθημα, αναμετριούνται σε αυτό το έργο, συνιστώντας μια πρόκληση και για τους ηθοποιούς και για τους θεατές.

• **Πόσο μάλιστα, αν αναλογιστεί κανείς ότι σχεδόν δεν υπάρχει δράση, χτίζεται ένας κόσμος αποκλειστικά από τον λόγο...**

Εκω διαπιστώσει ότι τα έργα του Μπέκετ συγκινούν πολύ τους νέους. Το έχω παρατηρήσει και στα τρία έργα αλλά και στη Σχολή, όπου τα παιδιά λένε πάντα «αχ Μπέκετ, είναι ο αγαπημένος μας». Δεν είναι τυχαίο που ο Μπέκετ συγκινεί τόσο το νεανικό κοινό, ενώ μιλά

για ανθρώπους περασμένης ηλικίας...

• **Πόσο παρήγορο...**

Ναι, είναι. Ειδικά να συμβαίνει αυτό με τους νέους, έπειτα από όλα αυτά που ζουν... Είναι μια εποχή που έχει γεννήσει απίστευτα ερωτήματα, ανησυχία και ανασφάλεια. Οι νέοι θέλουν να ακούν πια αλήθειες, δεν μπορεί να είναι τα πάντα μια σπρωγμένη αισιοδοξία. Και ο Μπέκετ είναι ανελέητος, μιλά τόσο γυμνά για την αλήθεια, χωρίς να ωραιοποιεί, χωρίς να λαϊκίζει. Και αυτό είναι ένα αίτημα των νέων, ότι χρειαζόμαστε μια πιο αληθινή γλώσσα, έχουμε κουραστεί από

ΚΑΤΑΛΕΙΦΟΣ

«μια σπρωγμένη αισιοδοξία»

Εξωφύλλο της νέας ποιητικής συλλογής που μοιhis κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη

Ο Δημήτρης Καταλειφός, αριστερά του, Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη, Γιώργος Σιόβας και ορθίος ο Άρης Μπαϊής

Μέσα στην πανδημία έμεινα μόνος μου, έτσι μου βγήκε κι άρχισα να γράφω»

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΗΡΘΕ και στον άλλο «νέο» του «ρόλο», αυτόν του ποιητή, καθώς σε λίγες μέρες θα κυκλοφορήσει και το δεύτερο βιβλίο του από τις εκδόσεις Πατάκη, με ποιήματα, «γιατί μέσα στην πανδημία έμεινα μόνος μου, έτσι μου βγήκε κι άρχισα να γράφω. Η πρώτη μου συλλογή ήταν το “Συμπληγάδες Γενεθλίων” (σ.σ. έλαβαν το βραβείο Public) και τώρα εκδίδεται το “Πίσω από τζάμια θολά”.

Είχα μια τάση να γράφω από μικρός... Με το που κλείσαν τα θέατρα, συν του ότι πλησίαζα τα 67, βγήκε ένας απολογισμός εφ’ όλης της ύλης. Στον εγκλεισμό, αυτός ο απολογισμός αποτυπώθηκε σε κάποια ποιήματα. Ήταν η καλύτερη παρηγοριά μου.

Ετσι, τώρα, ετοιμάζεται το δεύτερο βιβλίο μου. Είναι μια παράλληλη ενασχόληση που ξεπήδησε από την πανδημία κι έχει κάτι πολύ παρηγορητικό, είναι μια μορφή που μου δίνει ανακούφιση από τα διάφορα υπαρξιακά βάρη. Φαίνεται πως, μεγαλώνοντας, θέλεις να μιλήσεις με τα δικά σου λόγια. Εγώ είχα την τύχη να μιλάω μέσα από πολύ σημαντικούς συγγραφείς, αλλά έρχεται η στιγμή που θέλουμε να μιλήσουμε και οι ίδιοι για το τι έχουμε καταλάβει από αυτόν τον κόσμο...».

Μπορεί η ιδιότητα του ποιητή να είναι καινούρια, αυτή του ευγενούς ανθρώπου, όμως, τον χαρακτηρίζει διαχρονικά. Δεν μπορούσε να ολοκληρωθεί η κουβέντα, προτού να αναφερθεί ξεχωριστά σε κάθεν από τους συνεργάτες του:

«Εχω τη χαρά να συνεργάζομαι για τρίτη φορά με τον Γιώργο Σκεύα. Επίσης, παίζουμε με τον Άρη Μπαλή, που τον είχα μαθητή στο Εθνικό και είναι ένας εξαιρετικός ηθοποιός, τη Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη και τον Γιώργο Σιόβα, που είμαστε σε κοντινές ηλικίες και τους θαυμάζω και τους εκτιμώ πολύ».

•INFO: «Τέλος του Παιχνιδιού», Σάμιουελ Μπέκετ. Σκηνοθεσία Γιώργος Σκεύας. Μετάφραση: Θάλεια Μελή - Χωλλ. Σύγχρονο Θέατρο (Ευμολπιδών 43-45, Κεραμεικός - τηλ. 2103464380). Τετάρτη 18.15, Παρασκευή 21.00, Σάββατο - Κυριακή 21.15. Εισιτήρια από 12 ευρώ στο <https://www.viva.gr/tickets/theater/telos-tu-paixnidiou/>

τις γλυκανάλατες υποσχέσεις, ότι όλα πρέπει είναι καλά. Προτιμώ την αλήθεια της ύπαρξης και της ζωής από αυτή την ωραιοποιημένη εικόνα, δεν καταλαβαίνω αυτά τα «πρέπει να σκεφτόμαστε μόνο θετικά»... Ο Μπέκετ έχει μια αισιοδοξία απαισιοδοξία, ότι αξίζει να ζει κανείς, απλώς η ζωή είναι κάτι πολύ δύσκολο, δεν είναι κάτι τόσο ροζ όσο θέλουν κάποιοι να την παρουσιάζουν. Ανοίγουμε την τηλεόραση αυτές τις μαύρες μέρες, από κάθε άποψη, και βλέπουμε ανθρώπους που προσπαθούν να δείξουν πόσο ωραία είναι όλα, χορεύουν και τραγουδούν, μαγειρεύουν, ενώ οι άνθρωποι πεθαίνουν καθημε-

ρινά στα νοσοκομεία ή δεν έχουν λιτάδες προβλήματα, ψάχνουν να βρουν δουλειά. Δεν λέω να μην ψυχαγωγούμαστε, αλλά ας λέμε και πέντε αλήθειες, ας τολμάνε να λένε και πέντε πράγματα που αξίζουν. Ίσως για αυτό, λοιπόν, ο Μπέκετ να αγαπιέται από τους νέους.

• Σπουδαία πρόκληση, όμως, η έλλειψη δράσης και για τον ηθοποιό...

Αυτός ο ρόλος, από τεχνικής άποψης, έχει την ιδιαιτερότητα να είναι ένας τυφλός καθηλωμένος άνθρωπος σε μια αναπηρική καρέκλα. Και αυτό είναι πολύ προ-

κλιτικό. Σ’ αυτή την έλλειψη δυνατοτήτας κίνησης, έχει τεράστια σημασία η φωνή, ο λόγος, οι αποχρώσεις του λόγου, λόγω της ακινησίας. Από την άλλη, είναι ένας ρόλος που στριζίεται στη σύνθεση πολλών στοιχείων που έχει ο άνθρωπος: από τη μια εξουσιάζει και απ’ την άλλη θέλει να τον αγαπούν. Δείχνει πόσο ανάγκη έχεις τον άλλο άνθρωπο. Ο Χαμ, τον υπέρηχ του που είναι και σαν παιδί του, από τη μια τον βασανίζει και από την άλλη τον έχει απόλυτη ανάγκη. Γιατί επικρατεί αυτός ο φόβος του θανάτου. Στην ουσία, αυτό είναι το τέλος του παιχνιδιού, ο θάνατος. Και αυτός ο φόβος, ο τρόμος, του

να μείνεις μόνος και να πεθάνεις χωρίς κανέναν δίπλα σου, είναι αζεπέραστος... Και πώς μπορεί να το αποδώσει ένας ηθοποιός μέσα σε όλη αυτήν την τραγικότητα που υπάρχει με αυτήν την ασθένεια, την ανικανότητα να έχεις δίπλα σου έναν άνθρωπο και να πρέπει να το περνάς μόνος σου; Αυτό μου φαίνεται το πιο εφιαλτικό από αυτήν την περιπέτεια: ο φόβος που τον έχει πάρα πολύ ο ήρωας του έργου -τρέμει μήπως μείνει μόνος του. Και διεκδικεί την παρουσία του άλλου: παρότι τσακώνονται και μισούνται, βλέπεις πόσο ακόμη και η ανάσα ή η παρουσία του άλλου ανθρώπου είναι τόσο συνδεδεμένα με την ανθρώπινη ύπαρξη. Βλέπουμε πόσο ανάγκη έχουμε τον άλλον άνθρωπο. Γι’ αυτό είναι τόσο ανθρώπινος ο Μπέκετ: μέσα στο τεράστιο αίνιγμα της ύπαρξης, είμαστε τόσο εξαρτημένοι από τον άλλο άνθρωπο, κι αυτή είναι μια βαθιά γνώση για την ανθρώπινη ανάγκη.

• Θα θέλατε να σχολιάσετε και τα όσα φοβερά είδαν το φως της δημοσιότητας για τον χώρο του θεάτρου;

Θα προτιμούσα όχι. Αν πρέπει να πω κάτι, είναι ότι πιστεύω ότι ήταν για καλό αυτό που έγινε. Εί-

να καλό, για να καθαρίσει ο χώρος, και μπορεί να είναι καλό, για να καταλάβει κανείς ότι, όταν έχει μια θέση πιο πάνω, δεν σημαίνει ότι μπορεί να φέρεται εξουσιαστικά και καταπιεστικά ή να εκμεταλλεύεται τους ανθρώπους. Είναι καλό που προέκυψε όλο αυτό το ζήτημα. Όσον αφορά τις συγκεκριμένες περιπτώσεις, ας περιμένουμε τη δικαιοσύνη, χωρίς να κάνουμε προβλέψεις: το δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφασίσει για αυτά τα ζητήματα. Δεν μου αρέσει να γίνουμε οι φοβεροί κατηγοροί. Θα προτιμούσα να το αποφύγουμε το θέμα. Είναι κρίμα που έχει περιοριστεί στο θέατρο και κάπως στον αθλητισμό, γιατί, δυστυχώς, μόνο σε αυτούς τους δύο χώρους προχωρεί η εκκαθάριση, ενώ υπάρχουν αντίστοιχες περιπτώσεις και αλλού. Ίσως πρέπει να εξυγιανθεί γενικότερα η κοινωνία. Και χρειάζεται να αποφευχθούν οι υπερβολές, διότι, όπως κάθε καλό πράγμα, κινδυνεύει να πάρει μια μορφή απειλής, να καταλήξει σε κάτι μη ανθρώπινο: θέλει μια λεπτότητα, για να μην καταλήξει σε ένα λαϊκό δικαστήριο και ένα μπούλινγκ από την άλλη πλευρά. Κινδυνεύει από την υπερβολή και γι’ αυτό χρειάζονται τα δικαστήρια για τη σωστή απονομή του δικαίου.